

MOJCA SCHLAMBERGER BREZAR – VALENTINA TERŠEK – PRIMOŽ WEINGERL
– URŠKA STANKOVIĆ ELESINI

LUCIEN TESNIÈRE IN NJEGOV *ATLAS* ZA ŠTUDIJ DVOJINE: AKTUALIZACIJA PO 100 LETIH OD IZIDA

COBISS: 1.01

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.31.2.09](https://doi.org/10.3986/JZ.31.2.09)

Tesnièrev *L'Atlas pour servir à l'étude du duel en slovène* iz leta 1925 je v letu 2022 v prevodu kot *Atlas za študij dvojine v slovenščini* doživel pomembno aktualizacijo. V interdisciplinarnem projektu med Filozofsko fakulteto in Naravoslovnotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani je bil izdelan digitalni prototip atlasa. V članku podajamo zgodovinske okoliščine nastanka atlasa, njegovo recepcijo, dolgo pot do prevoda, izdelavo prototipa in načrte za projekte, ki jih omogoča digitalizacija.

Ključne besede: *Atlas za študij dvojine v slovenščini*, Lucien Tesnière, prevod, interdisciplinarni pristop, digitalizacija

Lucien Tesnière and His *Linguistic Atlas for Studying the Dual*: an Update 100 Years Later

Lucien Tesnière's *L'Atlas pour servir à l'étude du duel en slovène*, published in 1925, was first translated into Slovene only in 2022 as *Atlas za študij dvojine v slovenščini* and was actualized as a digital prototype within an interdisciplinary project of two faculties of the University of Ljubljana, Faculty of Arts and Faculty of Natural Sciences and Engineering. The article describes historical circumstances of the composition of atlas, its reception, a long way to the translation and prototype production, as well as plans for projects made possible by digitization.

Keywords: *Atlas for study of dual in Slovene*, Lucien Tesnière, translation, interdisciplinary approach, digitalization

Mojca Schlamberger Brezar ■ Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
■ mojca.brezar@ff.uni-lj.si ■ <https://orcid.org/0000-0003-2692-5012>

Valentina Teršek ■ Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta
■ v.tersek@gmail.com ■ <https://orcid.org/0009-0007-7038-8038>

Primož Weingerl ■ Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta
■ primoz.weingerl@ntf.uni-lj.si ■ <https://orcid.org/0000-0003-3115-2309>

Urška Stanković Elesini ■ Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta
■ urska.stankovic@ntf.uni-lj.si ■ <https://orcid.org/0000-0003-4280-0615>

Prispevek je nastal v okviru raziskovalne skupine P6-0215 *Slovenski jezik - bazične, kontrastivne in aplikativne raziskave*, in sicer na osnovi prispevka na 5. Slovenskem dialektološkem posvetu v okviru konference DiaClas-SDP 5, ki je potekala na ZRC SAZU v Ljubljani od 22. do 25. 4. 2025. Temelji na raziskovalnih podatkih iz že obstoječih in javno dostopnih virov, ki so navedeni v razdelkih Viri in Literatura.

1 UVOD: TESNIÈRE – ŽIVLJENJE IN DELO

Lucien Tesnière, prvi lektor francoskega jezika na novoustanovljeni Univerzi v Ljubljani med letoma 1920 in 1924, hkrati pa Meilletov doktorski študent, je leta 1925 na Univerzi v Strasbourgu doktoriral s tezo *Les formes du duel en slovène* in sekundarno tezo *L'Atlas pour servir à l'étude du duel en slovène*. Prva od tez do sedaj ni bila prevedena, *Atlas za študij dvojine v slovenščini* pa je leta 2022 v prevodu Mojce Schlamberger Brezar izšel pri Znanstveni založbi Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Opis Tesnèrjeve življenjske poti bi lahko strnili okrog nekaj dejstev: nadarjenost za jezike, najboljši možni učitelji, odločnost in zagovarjanje lastnega prepričanja. Zadnji dve lastnosti sta mu v življenju prej škodili kot koristili, a v zgodovino se je zapisal kot eden največjih francoskih lingvistov predvsem zaradi posthumno izdane knjige *Éléments de syntaxe structurale*. Naključje je hotelo, da je bil ta veliki mož močno povezan tudi s slovenščino.

Lucien Tesnière je bil rojen 13. maja 1893 v Mont-Saint-Aignan (Normandija). Obiskoval je licej v Rouenu, kjer se je učil grško in latinsko ter leta 1910 maturiral. Posebej nadarjen je bil za jezike: od malega je imel nemško guvernant, večkrat je obiskal Nemčijo, v mladosti je preživel leto dni v Angliji in šest mesecev v Italiji (povzeto po Verdelhan Bourgade 2020).

Študij je leta 1913 nadaljeval v Nemčiji (Leipzig, Berlin) in Avstriji (Dunaj), kjer se je naučil gotščine, visoke nemščine in hrvaščine. Na Sorboni je pod mentorstvom Josepha Vendryesa in Charlesa Andlerja leta 1914 zaključil diplomu iz nemščine z dodatnim predmetom staro nordijsčino.

V prvi svetovni vojni so ga poslali na fronto in leta 1915 je za 40 mesecev postal vojni ujetnik: v tem času se je naučil hebrejsko, rusko, latvijsko, nizozemsko, finsko in madžarsko. Nemci so ga imenovali za nemško-angleško-rusko-italijanskega tolmača.

Po prvi svetovni vojni je deloval v Parizu v tujih dopisništvih: najprej v angleškem, potem v nemškem, nazadnje v jugoslovanskem. Leta 1919 je opravil agregacijo iz nemščine – gre za francoski državni izpit, ki omogoča poučevanje na univerzi. Leta 1920 je bil imenovan za lektorja v Ljubljani; financiral se je s štipendijo *Bourse d'études de la Commission des voyages et missions scientifiques et littéraires*.

V študijskih letih 1920/1921 do 1923/1924 je v Ljubljani poučeval francoščino: znan je odlok o »veniam legendi«, ki so ga sprejeli na novoustanovljeni univerzi (Jerman 1994: 5), saj je bil Tesnière doktorand slovanskih jezikov, ne romanskih oziroma francoščine. O tem obstajajo zabeleške: kot navaja Jerman (1994: 5), je Senat Univerze v Ljubljani na seji 14. oktobra 1920 na predlog dekana Filozofske fakultete prof. dr. Ivana Prijatelja soglasno odločil: »Tesnière, agrégé de l'Université de Paris, je imenovan za profesorja za francoski jezik in literaturo.« Njegov status je bil potrjen 23. novembra 1920, na tretjem sestanku senata

fakultete je postal docent, ministrstvo za izobraževanje Države Srbov, Hrvatov in Slovencev mu je z dekretom št. 8851 z dne 7. decembra 1920 podelilo *veniam legendi*.

Glede na odzive je bil pri študentih zelo priljubljen, poskrbel je tudi za materialno plat študija – za knjige francoskih avtorjev, predvsem leposlovje, in slovarje. V Ljubljani je ustanovil Francoski inštitut (več o tem v *Linguistici* 1994, v kateri so zbrani referati ljubljanskega simpozija, posvečenega stoti obletnici Tesnièrevega rojstva).

Leta 1924 je odšel v Strasbourg, v maju leta 1925 z odliko (*mention très honorable*) zagovarjal doktorat in dobil nagrado – *prix Volney*. Njegova naloga je sestavljena iz primarne teze, *Dvojina v slovenščini* (*Les formes du duel en slovène*), in *Atlasa* (*L'Atlas pour servir à l'étude du duel en slovène*), ki predstavlja sekundarno oziroma spremljevalno tezo. Obe knjigi sta izšli istega leta pri založbi Champion.

Do leta 1936 je bil profesor v Strasbourgu, sledila je selitev v Montpellier, kjer je prevzel katedro za primerjalno lingvistiko in slovnico (*Chaire de la linguistique et grammaire comparée*), ki je leta 1951 postala Katedra za splošno lingvistiko (*Chaire de la linguistique générale*); v njenem okviru je razvijal skladenjsko teorijo in didaktične eksperimente. Od 2. junija 1953 je bil dopisni član SAZU, umrl je 6. decembra 1954. Kot pravi v svojem članku M. Verdelhan Bourgade (2020: 1), je Lucien Tesnière predstavljal enega največjih lingvistov 20. stoletja in je s svojimi raziskavami skladnje postavil temelje za napredek v strojni obdelavi jezika.

2 STRUKTURALISTIČNI PRISTOP K ŠTUDIJU DVOJINE

2.1 Tesnière, slovenščina in dvojina

Tesnière se je izobraževal pri vodilnih francoskih jezikoslovcih tistega časa, kot so Paul Boyer, Joseph Vendryes in Antoine Meillet. Ti so v jezik uvajali nove metodologije raziskovanja, ki so poleg diahronega raziskovanja upoštevale tudi raziskave jezika v sinhroniji, podprte z zbiranjem podatkov. Tesnière je za doktorsko tezo prišel raziskovat dvojino v slovenščini.

Zakaj slovenščina, zakaj dvojina? Z dvojino se ukvarjata tako primarna kot sekundarna teza Tesnièrejeve disertacije, *Les formes du duel en slovène* in *L'Atlas pour servir à l'étude du duel en slovène*. Temo naj bi Tesnièreju izbral mentor, profesor Meillet. V predgovoru k delu je Tesnière (1925b: VII) zapisal:

Najbrž ne bo presenečenje, če povemo, da je prvo idejo za to delo dal g. A. Meillet. Vedno je poudarjal tesno povezavo jezikovnih dejstev in socialnih pojavov. Bolj kot kateri koli drug jezikoslovec je prikazal globok vpliv napredka človeškega duha proti abstrakciji na razvoj jezika in na proces izginjanja konkretnih kategorij. To pojasni tudi posebno zanimanje, ki ga je vedno namenjal dvojnini.¹

1 V izvirniku: »On n'étonnera personne en disant que l'idée première de ce travail revient à M. A. Meillet. C'est que M. Meillet a toujours attaché à mettre en évidence, avec la finesse et la précision qui caractérisent sa méthode, l'étroite dépendance des faits linguistiques par rapport aux phénomènes sociaux; plus qu'aucun autre linguiste, il a montré l'influence profonde exercée par le progrès de

Tesnière je v nadaljevanju razložil, da je Meillet mentoriral delo A. Cunyja o dvojini v grščini (A. Cuny, *Le nombre duel en grec*, Paris 1906, citirano po Tesnière 1925b). V uvodu v tezo *Les formes du duel* je Tesnière pojasnil, da se mu je zdelo zanimivo opraviti tovrstno delo na živem oziroma modernem indoevropskem jeziku, ki ohranja dvojino – in da je bila tu izbira omejena, saj je prisotna le še v nekaj litovskih govorih in treh slovanskih jezikih, slovenščini, lužiški srbščini in slovinščini, ki se je govorila na Pomorjanskem (Tesnière 1925b: VII). Pojasnil je, da se po Meilletu izguba dvojine razlaga z razvojem civilizacije, kar je izpostavljeno tudi v Cunyjevi knjigi, da pa gre pri Slovencih, ki so civiliziran narod z razvito zahodno kulturo, pri dvojini za frapanten anahronizem, saj naj bi bila značilna za zaostale civilizacije. Raziskava naj bi mu tako pomagala pojasniti vzroke za obstoj oziroma ohranjanje dvojine (Tesnière 1925b: IX).

Prav dvojina in študij slovenščine naj bi bila vzrok, da Tesnière kasneje ni dobil profesorskega mesta v Parizu: kot piše Françoise Madray-Lesigne (1994), naj bi Tesnière v svojih pismih izrazil svoje skrbi glede tega. Maja 1937 je v korespondenci J. Guittouu zapisal: »Je connais quelque'un de haut placé qui depuis un certain nombre d'années repand le bruit que quand on a fait du slovène il est impossible que l'on soit russisant«² (pismo Guittouu, 12. maj. 1937) (Madray-Lesigne 1994: 246). Biti rusist je takrat namreč pomenilo dostop do boljših pozicij na univerzi.

Madray-Lesigne nadalje navaja, da naj bi Tesnière računal na zaposlitev v okviru katedre slovanskih jezikov v Parizu, da pa se ji je moral odreči in je odšel v Montpellier, kjer se je sprostila katedra za splošno lingvistiko. Zaključí, da se Francija ni pokazala zelo odprta do lingvista, ki je želel promovirati slovenski jezik in kulturo. Nasprotno pa je slovenska izkušnja v Tesnièrju zbudila zavedanje o jezikovnih manjšinah in njihovi pravici, da ohranjajo svojo dediščino (Madray-Lesigne 1994: 243). Sledi tega so vidne tudi v *Atlasu*, kjer opisuje različne pritiske večjih narodov na mejah slovenske jezikovne skupnosti (Tesnière 1925a: 34–37), ki se v 21. stoletju ponovno aktualizira (!).³

Da je bil v Franciji študij jezikov vedno močno povezan s politiko, je pritrdil tudi prof. Gabriel Bergounioux, zaslužni profesor Univerze v Orléansu, diskutant na okrogli mizi o Lucienu Tesnièrju, slavistu, ki se je odvijala 25. oktobra 2023 v Parizu na Institut des études slaves ob stoti obletnici inštituta, na kateri so sodelovali še Sylvie Archambault, CNRS, Mojca Schlamberger Brezar, Univerza v

l'esprit humain et par sa marche vers l'abstraction sur le développement du langage et sur la disparition progressive des catégories concrètes. C'est ce qui explique l'attention particulière qu'il a toujours accordé à l'histoire du duel.» (Tesnière 1925: VII)

2 V prevodu: Poznam nekoga na precej visoki poziciji, ki že precej dolgo razglaša, da ne moreš biti rusist, če si se ukvarjal s slovenščino.

3 V luči aktualnih dogodkov na Peršmanovi domačiji in policijske racije 27. julija 2025.

Ljubljani, Patrice Pognan, INALCO, Eva Krásová, Karlova univerza v Pragi, ter Thierry Ruchot, CRISCO in Univerza v Caenu.

Bergounioux je kot konzultant po predstavljenih referatih omenil, da naj bi Meillet od Tesnièreja pričakoval, da bo utemeljil slovenščino kot enega od dialektov srbohrvaščine. Ker se to ni zgodilo, saj je Tesnière, zaveznik jezikovnih manjšin, natančno prikazal meje med slovenščino in hrvaščino, naj bi padel pri mentorju v nemilost, kar je vplivalo tudi na nadaljevanje njegove kariere.

2.2 Geografska ali geolingvistična metoda

Tesnière je znan kot pionir geolingvistike, katere začetnika sta lingvista Jules Gilleron in Edmond Edmont.⁴ Leta 1925 je bila metoda poimenovana kot »lingvistična geografija« in ta izraz je uporabljen tudi v prevodu. Gilleron in Edmont sta med letoma 1897 in 1900 zbirala gradivo, med letoma 1902 in 1910 pa objavljala posamezne zvezke *Franoskega lingvističnega atlasa* (*L'Atlas linguistique de la France* (ALF)).

Po njunem zgledu je Tesnière v Uvodu v *Atlas* zapisal:

Cilj pričujočega dela je skicirati lingvistično geografijo slovenščine. Če bi avtor želel izčrpati temo, s katero se ukvarja, bi moral narisati več tisoč kart, od katerih bi ene predstavljale fonetične izoglose, druge morfološke, spet druge skladenjske. To je velikansko delo, za izvedbo katerega bi potrebovali dolga leta. Avtorju se ni zdelo potrebno, da bi se s tem ukvarjal, vsaj ne v tem trenutku. V resnici se, ko narišemo karte določenih pojavov in ko nadaljujemo z anketami za druge pojave, hitro zavemo, da so slovenske izoglose manj raznolike in da se jih da na splošno združiti v neko omejeno število tipov. Kakih šestdeset kart, kar je približna vsebina tega prvega atlasa, je dovolj, da prikaže glavne tipe. (Tesnière 2022: 15)

V skrbi, da bi zapolnil področja, kjer je informacij primanjkovalo, je avtor izkoristil svoje bivanje v Ljubljani ter v letih 1921 in 1922 začel s serijo lingvističnih izletov po slovenskih deželah. Tako je lahko osebno opazoval večje število govorov in narisal karte, iz katerih je sestavljen njegov atlas. Pri zbiranju gradiva se je posvetoval z dialektologi (F. Ramovš, M. Rešetar itd.) ter zabeleženo kombiniral z obstoječimi objavami (V. Oblak) in zgodovinskim gradivom.

Posebno težavo je predstavljalo zbiranje gradiva na slovenskem jezikovnem področju, ki je med obema vojnoma pripadlo Italiji: za ta del ni dobil dovoljenja, tako da si je pomagal z informacijami svojih študentov s tega področja, kot pravi v *Atlasu*:

Te osebe, ki podrobno poznajo značilnosti, po katerih se njihov dialekt razlikuje od knjižnega jezika, saj so jih morale popraviti v času svojega šolanja, so se izkazale kot najboljši informatorji.

⁴ Nemškega pionirja lingvistične kartografije, Georga Wenkerja, ki je deloval konec 19. stoletja, Tesnière v svojem *Atlasu* ne omenja: etnocentričnost je značilna za vse kulture. Njegov lingvistični atlas Nemškega imperija, danes znan kot *Wenkeratlas*, obstaja tudi v digitalni obliki (<https://www.uni-marburg.de/en/fb09/dsa/projects/completed-projects/diwa>).

Njihov odstotek se je pokazal še toliko večji zaradi dejstva, da smo se morali nanje obračati predvsem v primorski regiji, na Notranjskem in v Istri, ki so bile priključene k Italiji, prav tako pa tudi na Koroškem, ki zdaj pripada Avstriji. V teh dveh državah, kjer je boj med rasami in jeziki še vedno močan, so strasti preveč razvnete, da bi lahko tam uspešno opravili anketo o slovanskih govorih. Skoraj vse informacije o dialektih, ki se govorijo zunaj meja Jugoslavije, smo tako zbrali v Ljubljani iz ust intelektualcev, ki izvirajo s teh območij. Profesorje in študente iz pokrajin, ki zdaj pripadajo Jugoslaviji, smo anketirali v Ljubljani in v Mariboru ali v njihovih domačih krajih, če smo jih srečali tam in se z njimi spoznali. (Tesnière 2022: 20–21)

V Uvodu v *Atlas* (2022) pojasnjuje načela geografske metode, kot so takrat imenovali geolingvistiko:

Geografsko metodo se izvaja z anketiranjem. To zahteva vnaprejšnjo sestavo vprašalnika, ki se ga ponavlja, ne da bi se ga spreminjalo, na vseh točkah, kjer želimo opisati govor. Ustrezno izbrana oseba prevede predlagane stavke v dialekt. Ko je anketa končana, za vsako točko ankete poznamo vse predlagane oblike in za vsako predlagano obliko njene dialektalne variante na vsaki od točk ankete. Te variante je treba le še vnesti na vnaprej pripravljeno podlago in tako dobimo dialektalno karto določenega pojava. Zemljepisna metoda torej vsebuje naslednje tri operacije: 1. sestava vprašalnika, 2. izbira točk, 3. izbira informatorja na vsaki točki. (Tesnière 2022: 15)

2.2.1 Sestava vprašalnika in gostota točk

Glede sestave vprašalnika je Tesnière navedel, da se je sicer zgledoval po Gilleronu in Edmontu, vendar je njun vprašalnik zaradi analitične narave francoščine drugačen kot za slovenščino.

Za preučevanje slovenskega jezika, ki ima sintetično naravo, pa bi bila uporaba takega vprašalnika nesmiselna. Vsako slovensko besedo lahko srečamo v vseh možnih oblikah, saj je pregibanje v slovenščini zelo bogato. Vzemimo primer: če je le mogoče, moramo isti samostalni preučevati v šestih oblikah, ki jih dobi v šestih sklonih sklanjatve, ali pa vsaj v najtipičnejših od teh oblik. Ker od povprečnih informatorjev ne moremo pričakovati, da nam poljubno naštejejo posamezne oblike v imenovalniku, tožilniku ali roditeljskem, smo dialektalno anketo v slovenski deželi lahko naredili pod pogojem, da smo napredovali s kratkimi povedmi ali elementi stavkov, ki tvorijo pomensko celoto. Na ta način informator, ki ga vodi sobesedilo, takoj pove želeni sklon, ne da bi mu bilo treba pred tem na široko razlagati. Zato si je avtor prizadeval, da bi ustvaril vprašalnik sintetične narave. (Tesnière 2022: 16)

O gostoti točk je zapisal, da dobro povprečje za Slovenijo in za sosednje kajkavsko območje doseže s študijem 88 govorov, kar predstavlja en govor na 330 kvadratnih kilometrov in posledično nekoliko manjšo gostoto, kot jo ima *Lingvistični atlas Korzike in Katalonije*, pa vendar skoraj dvainpolkrat večjo od *Lingvističnega atlasa Francije* (Tesnière 2022: 16, 20). Kolarič (1955) glede gostote mreže navaja naslednje: »Svojo vprašalnico je Tesnière preskusil v 88 govorih, vključno z dvema sosednjima kajkavskima. To je za slovenske govore zelo redka mreža. Vprašalnica za Lingvistični atlas Slovenije zajema 312 govorov, pa je še preredka, tako da je marsikje treba eksploracijske točke dodati.« Seveda je v luči današnjega

znanja ta opazka pertinentna, vendar je pri Tesnièreju šlo za terensko raziskavo pred časom: v luči Tesnièrevega položaja v Sloveniji po prvi svetovni vojni pa z današnjim vpogledom lahko pripomnimo, da je nemogoče od doktoranda pričakovati, da bo opravil delo, ki ga na terenu opravlja ekipa dialektologov.

2.2.2 Izbira informatorja na vsaki točki

Tesnièrejev prihod v Slovenijo ni bil neopažen; pri izvajanju raziskave je imel pomoč pri oblasteh, saj pravi:

Avtor se zahvaljuje izredni ustrežljivosti slovenskih oblasti iz Ljubljane, ki so spisale okrožnico, v kateri so ga priporočile vsem učiteljem in profesorjem v Sloveniji, ti pa mu nikdar niso odrekli pomoči. Po drugi strani pa je doživel prisrčen sprejem tudi pri vseh vaških župnikih, na katere se je obrnil. Ob taki pomoči ni nikoli občutil resničnih težav pri iskanju domačina, ki bi mu lahko služil za informatorja. Le enkrat ali dvakrat se mu je zgodilo, da je med anketo spoznal, da informator ne bo ustrezen, in je zato iskal drugega. (Tesnière 2022: 20)

Najbrž pa Francoz, ki hodi po slovenskem podeželju, sprašuje in hkrati zapisuje (uporabljal je tonemski zapis – najverjetneje je imel absolutni posluh?), ni mogel ostati neopažen. O informatorjih je imel že vnaprejšnjo predstavo, saj je želel dobiti ljudi, ki bi govorili čim čistejši dialekt. V uvodu v *Atlas* je predstavil svoj sociološki pogled na govorce: izbiral jih je med ljudmi s podeželja, ki jih ni »okužila« knjižna slovenščina; lahko omenimo, da je z današnjim pogledom upošteval določeno »spolno uravnoveženost«, med intervjuvanci je 18 žensk in 88 moških. Za ženske pravi naslednje: »Na splošno opazujemo, da se lokalni govor bolje ohranja pri ženskah kot pri moških, ker ne utrpijo razkrojevalnega učinka služenja vojaškega roka in zaradi svojih gospodinjinskih funkcij klepetajo bolj med seboj kot s tujci.« (Tesnière 2022: 20) Ne glede na to na koncu raziskave ni ocenil, da bi ženske dale boljše podatke kot moški informatorji.

To je le kratek povzetek njegove geolingvistične metode, ki je bila za tedanji čas precej revolucionarna.

3 RECEPCIJA TESNIÈRJEVEGA DELA V SLOVENIJI

Obe knjigi, *L'Atlas pour servir à l'étude du duel en slovène* (*Atlas dans la suite*), *la thèse secondaire du doctorat de Lucien Tesnière*, in *Les formes du duel en slovène, la thèse principale*, sta izšli pri založbi Champion leta 1925. Izpiski iz knjižnice za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete kažejo, da sta obe knjigi prišli v knjižnico Filozofske fakultete kot darilo pariškega Institut d'études slaves že takoj ob izidu (datum inventarizacije, 22. junij 1925, je sicer približen). Drugi izvod *Atlas*a pa je knjižnici podarila Hélène Tesnière, lingvistova vnukinja, 21. februarja 1995. Lucien Tesnière je sicer fakulteti redno podarjal svoje separate

člankov v povezavi s slovenščino, zadnje, posthumno delo *Éléments de syntaxe structurale* pa je knjižnica kupila 12. februarja 1963.

S temi podatki dopolnjujemo Kolaričev nekrolog (Kolarič 1955), objavljen po Tesnièrjevi smrti, kjer omenja slabše poznavanje njegovega dela, ki ni bilo povezano s slovenščino: »Naši jezikoslovci do njegovih neslovenističnih del niso imeli dostopa in v petdesetih letih še niso mogli dojeti pomena njegove skladnje za prihodnost.« In še: »Tesnière je marsikaj pisal tudi o indoevropskih jezikih na sploh in o romanskih, zlasti francoščini še posebej. Ukvarjal se je tudi z nekakšno občno sintakso, ki naj bi praktično pomagala odstranjevati težave, ki jih imajo tuji študentje pri učenju francoščine. Žal večine teh razprav v Ljubljani nimamo.« (Kolarič 1955)

Tesnière si je močno prizadeval za predstavljanje Slovenije, slovenščine in slovenske kulture v Franciji, kar kaže tudi njegova monografija o Otonu Župančiču (1931), kar so mu priznavali vsi sodobniki. O tem so se tudi razpisali raziskovalci na simpoziju ob Tesnièrjevi stoti obletnici rojstva (Neuhäuser 1994; Pogačnik 1994).

Iz korespondence (*Linguistica* 1994) je videti, da je Tesnière spletel tesne vezi s svojimi študenti, ki jih je uporabil za informatorje, pa tudi s kolegi – če upoštevamo pričevanja Janka Lebna in pisma iz njegovega fonda. Imena, ki jih srečujemo, so Ivan Prijatelj, Anton Debeljak, Joža Glonar, predvsem pa pesnik Oton Župančič, ki mu je Tesnière posvetil monografijo s prevodi njegovih pesmi (Madray-Lesigne 1994; Glavan 1994). Vezi z Ivanom Prijateljem, ki je bil takrat dekan Filozofske fakultete, potrjuje tudi delovanje Francoskega inštituta, katerega direktor je bil Tesnière, Prijatelj pa je bil njegov član (Glavan 1994: 239). Cortès (1991: 52) govori o plodnem obdobju za Tesnièrja, saj se je ukvarjal s Francoskim inštitutom, poleg tega pa je organiziral francoske krožke v Mariboru, na Ptuj, v Celju, Kranju in Novem mestu.

Françoise Madray-Lesigne (1994) navaja pet točk, zaradi katerih je bila Tesnièrjeva slovenska izkušnja ključna za nadaljevanje njegove znanstvene kariere. Prva je bila izdelava korpusa. Tesnière se je zelo hitro zavedel težave, ki jo za lingvista v raziskovanju predstavlja omejitev na literarna besedila. Že leta 1921 je vztrajal, da je treba nabirati podatke na terenu, in ta strast mu je ostala tudi kasneje v življenju, ko jo je uporabil za druge slovanske jezike.

Drugo vodilo, ki ga je pridobil v Ljubljani, je bila nujnost, da se odreče vnaprejšnjim prepričanjem o delovanju jezikov: vedno je opazoval dejstva in iz njih izpeljeval razlage. Tako je že zgodaj opazil, da predsodki o dvojini ne sovpadajo z njegovim opazovanjem na terenu. Zato je zavrgel hipoteze in teorijo o dvojini postavil na novo.

Tretje vodilo je bila zahteva po jasnosti v predstavljanju teorije: po izkušnjah, ki jih je pridobil kot lektor in profesor, je menil, da mora biti vsak sestavek napisan

tako, da ga razume široko občinstvo, četudi je namenjen specialistom. O tem je veliko diskutiral tudi v korespondenci z Meilletom.

Že v raziskavi o dvojini je postavil hipotezo o primatu skladnje nad morfolo-gijo, kar je v dvajsetih letih dvajsetega stoletja predstavljalo revolucionaren pogled. Prav tako je ukvarjanje z dvojino zaznamovalo njegovo celotno znanstveno kari-ero in raziskave: poleg *Atlasa* je vplivalo tudi na njegovo rusko slovnico (*Petite grammaire du russe*) in druga razmišljanja o strukturi jezika (Madrday-Lesigne 1994: 244–245).

Hkrati je treba izpostaviti zapletene odnose med Tesnièrejem in Ramovšem, ki sta izhajala iz različnih metodoloških tokov in različnih pogledov na jezik: Tjaša Jakop (2008: 23) ugotavlja, da je šlo za izključujoč odnos, ki je močno škodil recepciji Tesnièreja na Slovenskem. Ramovš kot novogramatik ni poznal struktu-ralizma, ki je bil takrat v Franciji zelo moderen in v okviru katerega so z opazova-njem na terenu nastajale sinhronne raziskave jezikov. Tesnière je Ramovšu izražal vse dolžno spoštovanje in ga ni pozabil omeniti v zahvalah v svojih knjigah, saj zapiše: »Hkrati se zahvaljujem gospodu Franu Ramovšu, ki mi je zelo pomagal s tem, da mi je dal na razpolago zapiske svojih predavanj na univerzi in mi prija-zno posredoval filološki pregled nekaterih Trubarjevih besedil, ki jih v Ljubljani ni.«⁵ (Tesnière 1925b: XIV) Ramovš pa Tesnièreja ni omenjal in ni kazal zani-manja za njegovo delo, čeprav obstajajo indici, da je obe knjigi o dvojini dobro poznal (Rotar 1990; Orožen 1993). V bibliografiji *Morfologije slovenskega jezika* (Ramovš 1952) njegovo delo ni navedeno, citirano pa je Beličevo delo (*O dvojini u slovenskim jezicima*) iz leta 1932. Ob pregledu korespondence med Ramovšem in Beličem (Rotar 1990: 42–43, op. 82, p. 134) je očitno, da sta oba poznala *Les formes du duel en slovène* in da je Belić za svojo knjigo uporabil Tesnièrejeve primere. Ramovš naj bi celo obljubil, da bo napisal recenzijo, kar pa se ni zgodilo. Poleg tega najdemo v korespondenci podatke, da se je zdelo Beliću Tesnièrejevo delo dolgočasno in da je Ramovš menil, da je 400 strani preveč, saj bi Tesnière lahko isto povedal na 50 straneh (Rotar 1990; Orožen 1994).

Še več: korespondenca med Tesnièrejem in Ramovšem razkriva, da je Tesnière Ivšiću, Beliću in Ramovšu predlagal, da ustanovijo odbor za slovanski lingvistični atlas s sedežem za Jugoslavijo v Zagrebu, do česar pa takrat ni prišlo (Orožen 1994: 170–171). S svojim pristopom je Tesnière predstavljal za slovanski svet pio-nirsko delo v geolingvistiki – Slovanski lingvistični atlas OLA (*Общеславянский лингвистический атлас*) ima sicer svoje začetke v letu 1958, ko so ga ustanovili na 4. mednarodnem kongresu slavistov v Moskvi, izhajati pa je začel po letu 1965,

5 V izvirniku: »J'adresse également mes remerciements à M. Fr. Ramovš, qui m'a rendu le plus grand service en mettant à ma disposition le texte des cours qu'il a professés à l'Université de Ljubljana, et en me communiquant obligeamment le dépouillement philologique de certains textes de Trubar qui n'existent pas à Ljubljana.«

ko je začel izhajati zbornik OLA (*Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования*) (prim.: <http://ola.zrc-sazu.si/OLB02SLV-uvod.htm>). Slovenski lingvistični atlas (SLA) je leta 1934 zasnoval Fran Ramovš, razvijati se začel s Tinetom Logarjem, ki je od leta 1948 naprej zapisal več kot 200 krajevnih govorov, v raziskave za SLA pa je vpel tudi svoje študente in kolege. Delo pod vodstvom Jožice Škofic nadaljuje Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša pri ZRC SAZU.

Tesnière je bil sprejet za dopisnega člana SAZU leto dni po Ramovševi smrti (2. junija 1953) in je kmalu po tem umrl (6. decembra 1954). Kot kaže, je bila njegova metoda preveč revolucionarna za naše kraje – uveljavila se je šele precej kasneje. O tem razmišlja tudi Toporišič (1994), ki ne vidi veliko razlike med svojo strukturalno slovnico in Tesnièrjevo *Sintakso*.

Slovenski lingvist Vlado Nartnik, ki je del svojega dela posvetil dvojini, je zapisal: »Tesnièrjev Jezikovni atlas kljub nekaterim nedorečenostim, ki jih avtor pri zapisu o branju kart samokritično dopušča, dopolnjuje Oblike dvojine v slovenščini tako, da ostaja v marsičem važen ne le za slovensko dialektologijo, ampak tudi za presojo dvojskih oblik v slovenskem knjižnem jeziku. Sodobno slovensko jezikoslovje posveča dosežkom Tesnièrjeve zemljepisne metode vse premalo pozornosti.« (Nartnik 1994: 194)

Omeniti je treba tudi Tesnièrjev simpozij v Ljubljani 18.–20. novembra 1993 ob stoti obletnici njegovega rojstva, po katerem je nastal zbornik *Lucien Tesniere: evropski in slovenski jezikoslovec (1893–1993)* z objavami prispevkov v reviji *Linguistica*, ki je izšla leta 1994.

Najbolj se je preučevanju Tesnièrjevega dela v okviru svoje doktorske naloge posvetila Tjaša Jakop (2008), ki ga citira v vseh relevantnih poglavjih in njegovo gradivo primerja s tistim, ki ga je nabrala 75 let kasneje, po sklonih, spolu in izginjanju, pa tudi restituciji (Jakop 2008: 27). Njegovo delo tako ni ostalo brez odmeva in je pomembna gradivsko podprta sinhrona študija, ki se jo da primerjati z današnjim stanjem.

4 PREVOD *ATLASA* IN NJEGOVA AKTUALIZACIJA

Kljub velikemu vložku Tesnièrjevega dela v zbiranje podatkov na terenu in izdelavo *Atlasa* ter posledično pomenu za slovenščino je bilo delo prevedeno šele leta 2022: v prevodu Mojce Schlamberger Brezar in v pomanjšani obliki (format A4) je *Atlas* izšel pri Znanstveni založbi FF UL, medtem ko *Oblike dvojine v slovenščini*, ki so izšle istega leta kot *Atlas*, tj. 1925, na prevod še čakajo. Idejo za prevod je leta 1991 v pogovoru dal Velemir Gjurić, takrat asistent na Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ponovno pa je zaživela ob stoti obletnici ustanovitve Univerze v Ljubljani (2019), kjer se je skoraj sto let pou-

čevala tudi francoščina, in približni stoti obletnici ustanovitve Francoskega inštituta, katerega prvi ravnatelj je bil prav Tesnière (Vodopivec 2013). Idejo za vključitev Tesnièrejevega dela v konferenco ob stoti obletnici francoščine na Univerzi v Ljubljani, ki sta jo organizacijsko zastavila Gregor Perko in Mojca Schlamberger Brezar, je dal Gregor Perko.

Prevod *Atlasa* je bil torej realiziran skoraj sto let po tem, ko je Tesnière bival v Sloveniji kot lektor francoskega jezika. Šlo je za individualni projekt prevoda monografije prevajalke Mojce Schlamberger Brezar, ki je izšel pri Znanstveni založbi FF in je bil podprt s subvencijo ARIS. Urednik Jure Preglau je s sodelovanjem Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša pri ZRC SAZU pridobil pisavo ZRCola, ki je olajšala tonemsko označevanje glasov.

Prevod je bil relativno dobro sprejet in je dosegel širšo zainteresirano publiko, med drugim v okviru Besednih postaj FF 2022⁶ ter Jezikovnih pogovorov na Radiu ARS (Čobec – Schlamberger Brezar 2022). Tesnièrejev *Atlas* v prevodu je bil predstavljen tudi na sejmu akademske knjige Liber.Ac 2022 pod naslovom Obletnice, pozabljene in zamujene.

Prevod pa je ponovno odprl precej vprašanj, na primer, zakaj Tesnièrejevo delo ni bolje poznano in cenjeno. Kdo ali kaj je Tesnièreju preprečil(o), da bi vplival na sodobne tokove v jezikoslovju v slovenščini? Kakšne nauke o Slovencih in slovenščini lahko potegnemo iz njegovega kratkega bivanja v naših krajih? O tem je bil govor oktobra 2023 na simpoziju o Tesnièreju, ki ga je organiziral Inštitut za slovanske jezike (Institut des études slaves) iz Pariza ob svoji stoti obletnici.

Prevod je bil predstavljen tudi v Lingvističnem krožku Filozofske fakultete 6. maja 2024 pod naslovom *Lucien Tesnière in njegova slovenska izkušnja: ob stoletnici Lingvističnega atlasa za študij dvojine v slovenščini*. V letu 2025, ob stoti obletnici izida *Atlasa*, sta SAZU in ZRC SAZU 22. aprila organizirala 5. Slovenski dialektološki posvet, ki je bil posvečen Lucienu Tesnièreju oziroma stoti obletnici izida prve geolingvistične študije slovenskega jezika in na katerem je bil predstavljen tudi osnutek tega prispevka.

V povezavi s prof. Urško Stankovič Elesini z Oddelka za grafično oblikovanje Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani se je rodila ideja o nadgradnji *Atlasa* v digitalni obliki, ki bi prinesla njegovo aktualizacijo v spletni obliki. V današnjem času tehnološkega napredka je taka oblika najlažje dostopna in najbolj pregledna. V ta namen je bila pripravljena magistrska naloga, ki jo je napisala študentka Valentina Teršek ob pomoči asistenta dr. Primoža Weingerla pod mentorstvom prof. dr. Urške Stankovič Elesini, delovna mentorica je bila prof. dr. Mojca Schlamberger Brezar.

6 Dostopno na: <https://www.ff.uni-lj.si/publikacije/besedne-postaje/ciklus-besednih-postaj-2022>.

Za navdih je služil na spletu objavljeni *Atlas sonore des langues régionales de France* (<https://atlas.lisn.upsaclay.fr/>). Projekt je zajemal digitalizacijo kart, ki jih je bilo po skeniranju treba še prirediti z vektorizacijo. Sledili so analiza potencialnih uporabnikov, izvedba intervjujev, anketiranje uporabnikov, definiranje t. i. person, torej tipičnih naslovnikov tovrstnih kart, in izdelava prototipa. Ta je zajemala naslednje korake (Teršek idr. 2025a):

- (1) zasnova: zbiranje podatkov, določitev obsega in načina digitalizacije, analiza tiskane različice, pregled obstoječih rešitev, vektorizacija slikovnih predlog;
- (2) analiza uporabnikov;
- (3) načrtovanje uporabniške izkušnje: informacijska arhitektura, kreiranje različnih konceptualnih rešitev, izdelava mrežnih diagramov oz. skeletov, načrtovanje interaktivnosti in poteka uporabnika;
- (4) oblikovanje uporabniškega vmesnika: oblikovanje grafičnih elementov, izbira tipografije, oblikovanje ikonografije, izdelava in obdelava slikovnih predlog, oblikovanje posameznih komponent uporabniškega vmesnika, oblikovanje posameznih strani za različne velikosti predstavitevni polj (zaslonov);
- (5) prototipiranje/izdelava interaktivnega prototipa v programu Figma.

V prihodnosti načrtujemo izdelavo končnega izdelka – atlasa v digitalni, interaktivni obliki, ki bo na spletu dostopen ciljni skupini in širše.

Sodelovanje je bilo prvič izpostavljeno v Lingvističnem krožku Filozofske fakultete, omenjenem zgoraj, s člankom pa v okviru študentskih projektov za trajnostni razvoj (2024) na NTF⁷ – rsf /ntf in ff/ pod naslovom *Izdelava interaktivnega Tesnièrjevega Lingvističnega atlasa za študij dvojine v slovenščini*.

V okviru 5. Slovenskega dialektološkega posveta je nastal tudi članek *Razvoj prototipa uporabniškega vmesnika za interaktivni Tesnièrjev Lingvistični atlas za študij dvojine v slovenščini*, ki se povezuje s pričujočim člankom o aktualizaciji Tesnièrjevega atlasa dvojine in podrobneje opisuje proces digitalizacije (Teršek idr. 2025b), zato podrobnosti v pristopih prototipiranja na tem mestu ne bi navajali, vseeno pa je treba poudariti, da delo še poteka in da iskanje rešitev prinaša nove izzive, tudi na ravni prevoda. Prevod Tesnièrjevega dela je bil namreč izvorno naravnán; v želji, da bi ga prikazali tudi kot kulturno študijo slovenskega časa in prostora v začetku 20. stoletja, smo obdržali Tesnièrjev izvorni zemljevid, ki pa danes ni več aktualen. V zadnjih sto letih so se spreminjali tako meje kot imena, tako da bomo v luči ciljnih uporabnikov pri zemljevidih morali vnesti dvojna imena na dvojezičnih območjih, na področju Slovenije pa upoštevati sodobna. To je le ena od podrobnosti, ki jih bo treba upoštevati pri razvoju prototipa, preden bo ustrezno pripravljen za širšo rabo. Projekt se torej nadaljuje, pa vendar lahko zaključimo, da smo z

7 Gl. https://www.ntf.uni-lj.si/ntf/wp-content/uploads/sites/2/2025/01/ZBORNİK_KONEC.pdf.

digitalizacijo atlasa dodatno prispevali k ohranjanju dragocene jezikovne dediščine francoskega lingvista, hkrati pa omogočili njegovo širšo rabo. Tovrstna dostopnost bo omogočala lažje iskanje vzorcev v atlasu, kar bo omogočalo širšo in učinkovitejšo rabo med zainteresirano publiko ter lažji dostop do Tesnièrejevega dela.

5 SKLEP

Lucien Tesnière, veliki lingvist, Francoz, ki je potoval po Sloveniji in zapisoval narečni govor njenih prebivalcev, je bil za časa svojega življenja premalo cenjen in znan v slovenskem prostoru, katerega jeziku je posvetil temeljno delo. Kot pionir geolingvistike za slovenščino in slovanske jezike, saj gre za prvi opis kakega slovanskega jezika v tem okviru, je do danes dobil premalo veljave, cenjen je bil predvsem kot prevajalec slovenske literature in posthumno kot avtor dela *Syntaxe structurale*, kar se je pokazalo tudi na simpoziju ob stoti obletnici njegovega rojstva (*Linguistica* 1994). Prevod v slovenščino leta 2022 je *Atlasu*, ki ga v originalu hranijo v manjšem številu knjižnic z omejenim dostopom, povečal dostopnost Tesnièrejevega dela tako med strokovno kot širšo javnostjo.⁸

Interdisciplinarno sodelovanje med NTF in FF je omogočilo aplikacijo sodobnih tehnologij na sto let stare karte in njihovo aktualizacijo. Z digitalizacijo bomo poenostavili dostopnost in rabo *Atlasu*, hkrati pa bo na voljo širši javnosti. V ta namen je bil izdelan prototip omenjenega atlasa v digitalni, interaktivni obliki. Namen, da nadaljujemo z aktivacijo prototipa, da postane odprt za javnost, spremlja še želja, da bi po vzoru francoskih atlasov na spletu prototipu dodali izgovarjavo. Za ta namen pripravljamo sodelovanje v študentskem projektu z interdisciplinarno ekipo, sestavljeno iz študentov tehnike, IKT in jezikoslovcev. Tehnična dostopnost, ki prinaša aktualizacijo, hkrati pomeni ohranjanje znanstvene in kulturne dediščine za prihodnje rodove.

VIRI

Atlas sonore des langues régionales de France, <https://atlas.lisn.upsaclay.fr/>.

Besedna postaja = Lingvistični atlas za študij dvojine v slovenščini (Znanstvena založba FF), sodelujeta: prof. dr. Mojca Schlamberger Brezar, prof. dr. Mojca Smolej, *Besedna postaja FF*, 2022 <https://www.ff.uni-lj.si/publikacije/besedne-postaje/ciklus-besednih-postaj-2022>

Cobiss.si, <https://www.cobiss.si/>.

⁸ Po podatkih sistema Cobiss so izvodi *Atlasu* na voljo še v knjižnici Ivana Potrča, Ptuj (en izvod za prosto izposajo), v Miklošičevi knjižnici FPNM Maribor (prav tako en izvod za prosto izposajo), OHK ima dva izvoda na slovenistiki in slavistiki in enega na romanistiki (vse za čitalniško rabo), Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana dva izvoda za čitalniško rabo, Univerzitetna knjižnica Maribor prav tako dva izvoda za čitalniško rabo in Mestna knjižnica Ljubljana en izvod za čitalniško rabo. En izvod naj bi po ustni informaciji obstajal tudi na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša.

- Čobec – Schlamberger Brezar 2022** = Aleksander Čobec – Mojca Schlamberger Brezar, Jezikovno popotovanje Luciena Tesniera po Sloveniji pred 100 leti, *Jezikovni pogovori*, 2022, <https://ars.rtvsl.si/podcast/jezikovni-pogovori/47471518/174895536>.
- DIWA** = *Digitalwenkeratlas*, <https://www.uni-marburg.de/en/fb09/dsa/projects/completed-projects/diwa>.
- SLA** = Jožica Škofic idr., *Slovenski lingvistični atlas*, ur. Jožica Škofic idr., Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011–2023 (Jezikovni atlas): 1: *človek (telo, bolezn, družina)*: 1.1: atlas, 1.2: komentarji, 2011; 2: *kmetija*: 2.1 atlas, 2.2 komentarji, 2016; 3: *kmetovanje*: 2: 3.1 atlas, 3.2 komentarji, 2023.

LITERATURA

- Cortès 1991** = Jacques Cortès, Un grand linguiste normand Lucien Tesnière (1893-1954), *Études Normandes, Les 25 ans de l'Université de Rouen - les 40 ans d'Études Normandes*, 1991, 40–44, 49–58, https://www.persee.fr/doc/etnor_0014-2158_1991_num_40_4_2008.
- Glavan 1994** = Mihael Glavan, The correspondence of Lucien Tesnière as preserved in the manuscript collection of Slovene National and University Library in Ljubljana, *Linguistica XXXIV.1* (1994) = *Mélanges Lucien Tesnière*, ur. Bojan Čop idr., Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1994, 235–242, <https://journals.uni-lj.si/linguistica/issue/view/360>.
- Jakop 2008** = Tjaša Jakop, *Dvojina v slovenskih narečjih*, Ljubljana: ZRC SAZU, 2008 (*Linguistica et philologica* 21).
- Jerman 1994** = Frane Jerman, Mesdames et messieurs, chers hotes!, *Linguistica XXXIV.1* (1994) = *Mélanges Lucien Tesnière*, ur. Bojan Čop idr., Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1994, 5–6, <https://journals.uni-lj.si/linguistica/issue/view/360>.
- Kolarič 1955** = Rudolf Kolarič, *Lucien Tesnière: nekrolog iz Letopisa SAZU*, 1955, <https://www.sazu.si/clani/lucien-tesniere>.
- Kolarič 1960** = Rudolf Kolarič, Ramovš, Fran, v: *Slovenska biografija*, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi484440/>, izvirna objava v: *Slovenski biografski leksikon* 9: Raab - Schmid, ur. Alfonz Gspan idr., Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1960.
- Madray-Lesigne 1994** = Françoise Madray-Lesigne, Tesnière et la Sloveie à travers la correspondance = Lucien Tesnière in Slovenija skozi korespondenco, *Linguistica XXXI.1* = *Mélanges Lucien Tesnière*, ur. Bojan Čop idr., Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1994, 243–250, <https://journals.uni-lj.si/linguistica/issue/view/360>.
- Nartnik 1994** = Vlado Nartnik, Oblikovje slovenske dvojine v Jezikovnem atlasu L. Tesniera, *Slavistična revija* 42.2–3 (1994), 191–194.
- Neuhäuser 1994** = Rudolf Neuhäuser, Lucien Tesnière als Literaturwissenschaftler, *Linguistica XXXIV.1* (1994) = *Mélanges Lucien Tesnière*, ur. Bojan Čop idr., Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1994, 283–285, <https://journals.uni-lj.si/linguistica/issue/view/360>.
- Orožen 1994** = Martina Orožen, Le Consonantisme de Ramovš dans l'optique structuraliste de Tesnière = Tesnieraev strukturalni pogled na obravnavo Ramovševega konzonantizma, *Linguistica XXXIV.1* (1994) = *Mélanges Lucien Tesnière*, ur. Bojan Čop idr., Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1994, 165–179, <https://journals.uni-lj.si/linguistica/issue/view/360>.
- Pogačnik 1994** = Vladimir Pogačnik, Tesnière – traducteur de la poésie slovène, *Linguistica XXXIV.1* (1994) = *Mélanges Lucien Tesnière*, ur. Bojan Čop idr., Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1994, 287–296, <https://journals.uni-lj.si/linguistica/issue/view/360>.
- Rotar 1990** = Janez Rotar, *Korespondenca med Franom Ramovšem in Aleksandrom Beličem*, Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za filološke in literarne vede, 1990.
- Schlamberger Brezar 2023** = Mojca Schlamberger Brezar, Lucien Tesnière et son Atlas pour servir à l'étude du duel en slovène: cent ans après, *Travaux de didactique du français langue étrangère* 83 (2023), 1–26, <https://revue-tdfle.fr/articles/revue-83/3017-lucien-tesniere-et-son-atlas-pour-servir-a-l-etude-du-duel-en-slovene-cent-ans-apres>.
- Teršek idr. 2025a** = Valentina Teršek – Primož Weingerl – Mojca Schlamberger Brezar – Urška Stanković Elesini, Izdelava interaktivnega Tesnieraevega Lingvističnega atlasa za študij dvojine

v slovenščini, v: *1. študentska konferenca NTF: »Sestavljamo trajnostno prihodnost.«: zbornik: Ljubljana, 24. oktober 2024*, ur. Anja Torkar – Lea Lončar – Urška Stanković Elesini, Ljubljana: Naravoslovnotehniška fakulteta, 2025, https://www.ntf.uni-lj.si/ntf/wp-content/uploads/sites/2/2025/01/ZBORNIK_KONEC.pdf.

Teršek idr. 2025b = Valentina Teršek – Primož Weingerl – Mojca Schlamberger Brezar – Urška Stanković Elesini, Razvoj prototipa uporabniškega vmesnika za interaktivni Tesnièrejev Lingvistični atlas za študij dvojine v slovenščini, *Jezikovni zapiski* 31.2 (2025), 191–214.

Tesnière 1925a = Lucien Tesnière, *Atlas linguistique pour servir à l'étude du duel en slovène*, Paris: Librairie ancienne Honoré Champion, 1925.

Tesnière 1925b = Lucien Tesnière, *Les formes du duel en slovène*, Paris: Librairie ancienne Honoré Champion, 1925.

Tesnière 2022 = Lucien Tesnière, *Atlas dvojine v slovenščini*, prevod Mojca Schlamberger Brezar, Ljubljana: Znanstvena založba Univerze v Ljubljani, 2022.

Toporišič 1994 = Jože Toporišič, Les Elements de syntaxe generale structurale de L. Tesniere et la grammaire slovene, *Linguistica* XXXIV.1 (1994) = *Mélanges Tesnière*, ur. Bojan Čop idr., Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1994, 221–224, <https://journals.uni-lj.si/linguistica/issue/view/360>.

Verdelhan Bourgade 2020 = Michèle Verdelhan Bourgade, Lucien Tesnière, professeur de linguistique à Montpellier de 1937 à 1954, L'aventure d'une grammaire, *Académie de sciences de Montpellier*, Séance du 14 décembre 2020, https://www.ac-sciences-lettres-montpellier.fr/academie_edition/fichiers_conf/VERDELHAN-2020.pdf.

Vodopivec 2013 = Peter Vodopivec, *Francoski inštitut v Ljubljani 1921–1947 = L'Institut français de Ljubljana, 1921-1947*, prevod v francoščino Marie-Hélène Estéoule-Exel – Matija Exel – Mathias Rambaud, Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2013.

SUMMARY

Lucien Tesnière and His *Linguistic Atlas for Studying the Dual*: an Update 100 Years Later

Lucien Tesnière, a great French linguist that studied the dual in his doctoral dissertation, did not receive due credit for his work during his life, neither in France nor in Slovenia. As a pioneer of geolinguistics and structural linguistics, he conducted field research on the dual in several Slovenian dialects and draw maps using the linguistic geography method. His *Linguistic Atlas for Studying the Slovenian Dual* from 1925 is only available in two copies but recently, in 2022, a translation into Slovenian made it more accessible to scholars and the public.

This article presents Tesnière's bibliography and the reception of his work, and the historical circumstances behind the composition of the *Atlas* and its reception in Slovenia, and it explores why the translation was not made earlier. In addition, it explains how the translation fostered interdisciplinary cooperation between the University of Ljubljana's Faculty of Arts and Faculty of Natural Sciences and Engineering. The production of a digitized prototype of the *Atlas* will make the work of this great linguist available to the wider public and improve data accessibility. It will also provide opportunities to explore the *Atlas* further by adding sound.